

Erfgoednummer: L11

Middelwijk

Landschapstype: Oude buitenplaatsen

Feitelijke gegevens

Adres: Kerkpad Zuidzijde 69 - 97 en 94 – 134 – Middelwijkstraat 37 – 67 - Korte Middelwijkstraat 1 – 13 – Lange Brinkweg 70 - 102

Waardering: (als voormalige buitenplaats): laag. N.B. de waardering van de huidige woonwijk op deze locatie is opgenomen in de factsheet voor de wijk Soest-Midden.

Datering: 16de eeuw

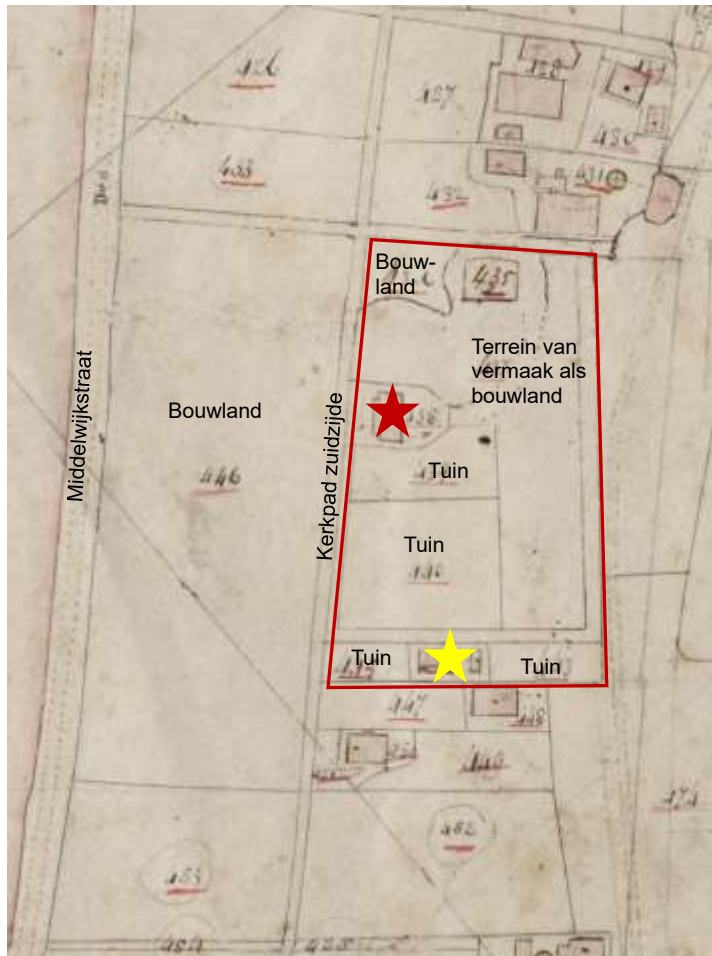

Begrenzingskaart Middelwijk

Stedenbouwkundig-landschappelijke ontwikkeling

Middelwijk was een 16de-eeuwse buitenplaats waarvan het herenhuis centraal aan het Kerkpad zuidzijde was gelegen. Rond 1900 is er zelfs sprake van een overtuin tussen de huidige Middelwijkstraat (toenmalige Straatweg) en het Kerkpad zuidzijde. In 1642 wordt de buitenplaats voor het eerst genoemd in de archieven. Het is dan al meer dan 100 jaar in bezit van de familie Schaeij en wordt dan verkocht. De royale buitenplaats bestond op dat moment uit een boerderij, een hofstede (herenhuis), schuren en een tuinaanleg met bomen. Middelwijk kreeg na verkoop een nieuwe functie. Niet langer diende het als zomerverblijf, maar het werd in gebruik genomen als pastorie. Een functie die het weer ruim 100 jaar zou behouden. In die periode behield de buitenplaats zijn allure, want in 1756 werd de buitenplaats omschreven als een herenhuis met vele kamers, een vruchtbare tuin met

tuinhuis, fruitbomen en wijngaarden. Verder behoorde tot Middelwijk een boerderij met een erf, bleekvelden en kippen- en duivenhok. Na ruim een half jaar leegstand werd Middelwijk in 1757 verkocht. Door verschillende grondaankopen groeit het terrein van de buitenplaats aan het einde van de 18de eeuw verder. Gronden van nabijgelegen hofsteden werden aan het terrein toegevoegd. Maar ook

Detail van de kadastrale minuut 1811-1832, Sectie A2 (RCE). Het roodomrande deel betreft de buitenplaats Middelwijk. Direct aan het kerkpad zuidzijde ligt het woonhuis (rode ster). De tuinmanswoning ligt aan de onderzijde op de kaart, ter plaatse van de gele ster.

een deel van de dorpsbrink aan de huidige Lange Brinkweg werd in erfpacht aan de buitenplaats toegevoegd (bron: Derks en Heurneman 2010, p.201-214).

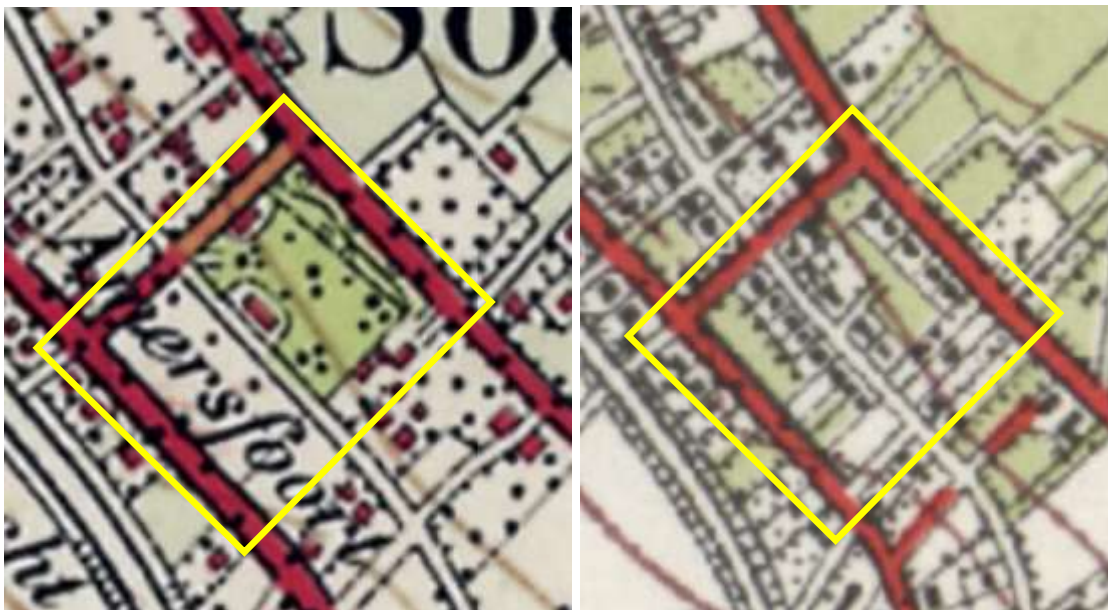
De kadastrale minuut 1832 laat de buitenplaats zien zoals deze zich in het tweede kwart van de 19de eeuw aan het kerkpad Zuidzijde manifesteerde. Het herenhuis stond prominent aan de weg omringt door tuinen en bouwland: de vermoedelijke moestuinen en boomgaarden waar in de verkoopakte van 1814 naar werd verwezen. Tegelijkertijd wordt de tuinmanswoning aangekocht en bij Middelwijk gevoegd. Ook het bouwland dat direct voor de buitenplaats lag, tussen de Straatweg (huidige Middelwijkstraat) en het Kerkpad Zuidzijde, werd in die periode bij het buiten gevoegd (bron: Derks en Heurneman 2010, p.215).

De topografische kaart van 1880 toont de buitenplaats met alle geboomten als een groene oase binnen het gebied. Naast het huis is aan het Kerkpad ook een stukje bouwland te zien. De eerder genoemde overtuin verschijnt rond 1900 op de topografische kaart. Het aangekochte bouwland was toen veranderd in een fraaie wandeltuin aan de overzijde van het huis. Deze kaart geeft ook meer inzicht in de tuinaanleg van het oorspronkelijke park met bosschages en een cirkelvormig pad van het huis naar de Lange Brinkweg. Tegen 1930 is de overtuin van de Middelwijk alweer verdwenen. In deze tijd bleek de buitenplaats slecht onderhouden te zijn en overwogen de toenmalige eigenaren, de gebroeders Swager, het herenhuis met centrale verwarming, stal en koetshuis (annex garage), orangerie, tuinmanswoning, park met vijver, weiland, bouwterrein, moestuin en boomgaard als verkaveld bouwterrein te verkopen. Hiervoor moesten de opstallen gesloopt worden en de bomen geroid. Uit de bebouwing langs de Lange Brinkweg en het Kerkpad Zuidzijde blijkt dat er in de jaren

wel een stevige start is gemaakt met de transformatie van het gebied van buitenplaats naar woonwijk. Er zijn onder andere vrijstaande villa's en twee-onder-een-kappers gebouwd. De architectuur is kenmerkend voor de bouwperiode. Maar niet het gehele gebied werd getransformeerd. Het herenhuis

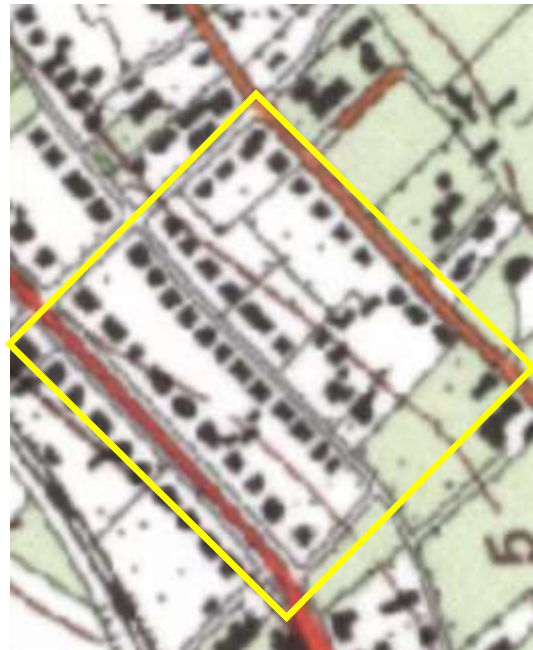
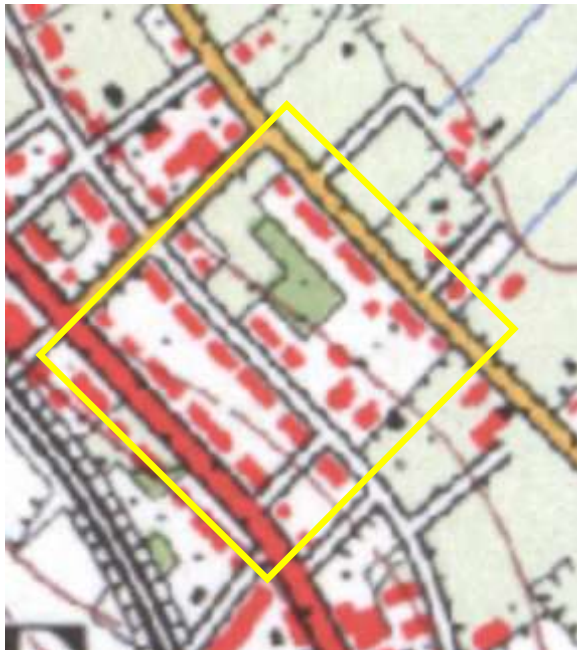
Rechtsboven – Detail topografische kaart, 1880 (topotijdreis.nl). De buitenplaats manifesteert zich als een groene oase in het gebied. Er is op dat moment nog geen overtuin aanwezig. Linksboven – Detail topografische kaart, 1900 (topotijdreis.nl). Middelwijk is voorzien van een overtuin op voormalige bouwland. Het padensysteem tekent zich op de kaart goed af.

Rechtsboven – Detail topografische kaart, 1930 (topotijdreis.nl). De overtuin van Middelwijk is niet meer aanwezig. De kaart is opgesteld voor de aanleg van de eerste woningen aan de Lange Brinkweg en het kerkpad zuidzijde. Linksboven – Detail topografische kaart, 1952 (topotijdreis.nl). Middelwijk is getransformeerd naar een woonwijk met villabouw. Binnen de wijkstructuur zijn nog enkele groene ruimtes, die nog verwijzen naar de historische buitenplaats op deze locatie.

werd verhuurd als weverij. Dit kwam de buitenplaats niet ten goede: het verval trat in. In zulke ernstige mate dat de weverij verhuisde naar een locatie buiten Soest. Gedurende de oorlog werd vervolgens in het gebouw een distributiekantoor gevestigd. Daarna komt het herenhuis leeg te staan en vervielen de restanten van het park en de bijgebouwen verder. In de jaren 70 van de 20^e eeuw zag men daardoor geen andere oplossing dan de sloop van Middelwijk. De gronden van de buitenplaats werden verder verkaveld en als bouwgrond voor woningen verkocht. In aanvang bleven enkele delen van het terrein nog groen. Naast de woningen uit de jaren 30 verschijnen in de jaren 70 extra villa's en twee-onder-een-kappers in voor de bouwperiode kenmerkende architectuur.

Echter tegen het midden van de jaren 90 is het gehele gebied bebouwd en in private grond uitgegeven. In het gebied is veel privé-groen aanwezig, waardoor de wijk, die de naam van de buitenplaats draagt, een lommerrijk karakter heeft gekregen. Echter heeft dit geen verwantschap meer met de groene oase die hier ooit door de buitenplaats Middelowijk aanwezig was.

Rechtsboven – Detail topografische kaart, 1980 (topotijdreis.nl). Zowel de voormalige buitenplaats als de overtuin zijn in de jaren 80 van de 20ste eeuw verder verkaveld en bebouwd.

Linksboven – Detail topografische kaart, 1991 (topotijdreis.nl). Begin jaren 90 is Middelowijk volledig opgenomen in de woonwijk. Er zijn geen verwijzingen meer te zien in de stedenbouwkundig-landschappelijke inrichting die naar de historie van het gebied verwijzen.

Links en rechts – Op de plek waar ooit de buitenplaats Middelowijk lag, ligt tegenwoordig een woonwijk uit respectievelijk de jaren 30 en 80.

Ruimtelijke Karakteristieken

Er zijn geen ruimtelijke karakteristieken meer aanwezig die nog verwijzen naar de historische buitenplaats. In de huidige situatie is er sprake van een woonwijk met de ruimtelijke kenmerken die daarbij horen. Deze zijn beschreven in de waardering van de wijk 'De Eng- Soest midden' in het rapport van Leon Sebregts, Cultuurhistorische verkenning en waardestelling Stedenbouw en bouwkunst gemeente Soest, Utrecht.

Waardering

Er zijn geen stedenbouwkundige, landschappelijke, architectuur- of bouwhistorische waarden meer aanwezig, die herinneren aan de geschiedenis van deze buitenplaats. Als gevolg hiervan heeft de

voormalige buitenplaats een lage waardering. Voor de huidige wijk, die binnen de overkoepelende wijk Soest Midden valt, geldt een andere waardering. Deze waardering is opgenomen in de factsheet uit het rapport van Leon Sebregts, Cultuurhistorische verkenning en waardestelling Stedenbouw en bouwkunst gemeente Soest, Utrecht.

Bronnen

- Derks, G.J.M. en W.A. Heurneman, Soest in de zeventiende en achttiende eeuw, Soest 2010.
- Raap, Tussen Eem en Heuvelrug; een cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Soest, deel 1 en 2, Weesp 2014.
- Buitenplaatsennederland.nl/soest-middelwijk.html
- Historische vereniging Soest, hvsoest.nl/verhaal/509/buitenplaats-middelwijk
- Kasteleninutrecht.eu/MiddelwijkSoest.htm.
- Sebregts, L., Cultuurhistorische verkenning en waardestelling Stedenbouw en bouwkunst gemeente Soest, Utrecht.
- Topotijdreis.nl.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.